

Opleidingsprofiel Muziek

Netwerk Muziek

September 2017

Voorwoord

Voor u ligt het Opleidingsprofiel Muziek 2017, een werkdocument waarin de gezamenlijke Nederlandse muziekvakopleidingen de inhoudelijke kaders geven voor de bachelor- en masteropleidingen die zij verzorgen.

Het zijn de studenten, docenten en management die dit profiel uiteindelijk tot een levend document maken. Dat doen ze door zich te verhouden tot de beschreven competenties en gedragsindicatoren. De competenties zijn daarbij leidend, de gedragsindicatoren richtinggevend. Dit alles volgens het principe: pas toe of leg uit.

We zijn ervan overtuigd dat we met dit profiel en via de dialoog met het beroepenveld een solide basis leggen voor de borging van de unieke kwaliteit van het Nederlandse muziekvakonderwijs op bachelor- en masterniveau. We nodigen onze studenten en docenten daarom van harte uit om dit profiel te gebruiken in de dagelijkse praktijk van het muziekvakonderwijs en bij de verdere inhoudelijke ontwikkeling hiervan.

Namens het Netwerk Muziek,

Janneke van der Wijk, voorzitter

Inhoudsopgave

Inleiding	1
1. Aanleiding	2
2. Beroepscontext van de musicus.....	4
2.1. Beroepsprofiel Muziek 2016.....	4
2.2. Typering beroepspraktijk kunstenaar (Commissie Dijkgraaf).....	8
2.3. Creatieve industrie in relatie tot de musicus.....	8
2.4. Relatie beroepsprofiel en opleidingsprofiel	9
3. Opleidingsprofiel	10
3.1. Inleiding	10
3.2. Visie van het muziekvakonderwijs op het werkveld en de ontwikkelingen daarin	10
3.3. Uitgangspunten	11
3.4. Positie van de opleidingen binnen het (inter)nationale kwalificatiestelsel en het onderwijsveld	13
3.5. Positionering.....	16
4. Kwalificaties / Competenties	19
4.1. De competentieset	19
4.2. Verwijzing competenties naar het European Qualification Framework (EQF), het Nederlands Kwalificatiekader (NLQF), de hbo-standaarden en de Polifonia/Dublin descriptoren	24
4.3. Thema's verwerkt in de competenties/gedragsindicatoren.....	24
5. Verantwoording.....	25
5.1. Bronnen	27
6. Colofon.....	28

Inleiding

“Muziekvakopleidingen zien als hun taak het opleiden van muzikaal talent tot professioneel musicus, het voorbereiden op een breed beroepsperspectief, ook in educatie en ondernemerschap, het initiëren, ontwikkelen en uitvoeren van een rijkgeschakeerd onderwijsaanbod en het reflecteren door toegepast onderzoek.”

Deze, door de gezamenlijke Nederlandse muziekvakopleidingen geformuleerde missie klinkt door in dit opleidingsprofiel. Dit stuk doet recht aan het brede beroepsperspectief van de musicus en het brede Nederlandse aanbod aan bachelor- en masteropleidingen in de muziek. Het staat geheel in lijn met het dynamische karakter van deze missie en de huidige context waarin de afgestudeerde musicus moet functioneren. Dit opleidingsprofiel is geen statisch document, maar het verbindt zich met een zich voortdurend ontwikkelend beroepenveld. Het opleidingsprofiel vormt hiermee een basis waar de opleidingen zich ieder naar eigen inzicht toe verhouden. Hierdoor ontstaat er ruimte voor profilering en wordt de inhoudelijke dialoog over onderwijs(ontwikkeling) gestructureerd. Gezamenlijk blijven de opleidingen in een meerjarige cyclus met specialisten uit binnen- en buitenland de inhoudelijke basis toetsen en indien nodig bijstellen.

Een opleidingsprofiel verhoudt zich tot de beroepscontext en het kwalificatiestelsel waarin de opleidingen functioneren. Dat is terug te vinden in de opbouw van dit document:

Context en beroep		Kwalificatiestelsel en opleidingsprofiel		
Hoofdstuk 1	Hoofdstuk 2	Hoofdstuk 3	Hoofdstuk 4	Hoofdstuk 5
Aanleiding	Beroepscontext	Kaders opleidingsprofiel	Competentieset	Verantwoording

De beroepscontext is beschreven op basis van het meest recente beroepsprofiel, de conclusies van de commissie Dijkgraaf en een schets van de creatieve industrie.

De competentieset vormt de essentie van het opleidingsprofiel. Hierin zijn de kwalificaties op bachelor- en masterniveau beschreven.

1. Aanleiding

Bestuurlijke context

In de periode 1999-2002 zijn in het kader van het project Beroep Kunstenaar door de Projectorganisatie Kunstvakonderwijs en het Netwerk Muziek het beroepsprofiel en het opleidingsprofiel voor Muziek opgesteld. Deze profielen beschrijven de entree-eisen voor de beroepspraktijk en afstudeer kwalificaties van de muziekvakopleidingen. De profielen hebben lang goed gefunctioneerd. Eerder stelde het Netwerk Muziek vast dat de ontwikkelingen in de beroepspraktijk en in het onderwijs actualisering van de profielen noodzakelijk maakten. In 2012 heeft het bestuur van de Vereniging Hogescholen op basis van het gevraagde advies van de Commissie-Dijkgraaf (Onderscheiden, verbinden, vernieuwen uit mei 2010) een Sectorplan Kunstonderwijs 2012 – 2016 opgesteld. In dit plan was de relatie tussen de kunstvakopleidingen en de kunstpraktijk een belangrijk onderwerp. De betrokken hogescholen spraken af om de beroeps- en opleidingsprofielen te actualiseren en om de dialoog met de kunstpraktijk op landelijk niveau te versterken. Voor het domein Muziek heeft het Netwerk Muziek een initiërende rol gekregen. Het Netwerk heeft in samenwerking met de Federatie Cultuur het actualiseren van de beroeps- en opleidingsprofielen ter hand genomen.

Inhoudelijke context

De wereld van een pas afgestudeerde musicus ziet er in 2017 wezenlijk anders uit dan in 2002. Oorzaken hiervoor zijn te vinden in de opkomst van de creatieve industrie, de razendsnelle technologische ontwikkelingen en een verschuiving in de maatschappelijke positie van kunst en muziek. Verandering is een wezenlijk aspect van het beroep geworden. Daarbij zijn er geen eenduidige praktijken meer te beschrijven voor de verschillende muziekdisciplines. Evenmin kan de zakelijke kant van de beroepspraktijk in één werk- of organisatievorm gegoten worden.

Ook de onderwijspraktijk heeft zich ondertussen volop ontwikkeld. Het bachelor-masterstelsel is ingevoerd, gebaseerd op de Dublin descriptoren. Andere ontwikkelingen zijn de invoering van de Associate degree (Ad) in het hoger onderwijs, de opkomst van muziekopleidingen op mbo-niveau en de ontwikkeling van promotietrajecten in de muziek. Dit heeft tot gevolg dat het opleidingsprofiel zowel de bachelor- als de masteropleiding Muziek moet omvatten.

Actualisering

Het Netwerk Muziek heeft besloten tot actualisering van het landelijk opleidingsprofiel in relatie tot het Nederlandse kwalificatieraamwerk, de hbo-standaarden en de internationale kaders. Hierbij zijn validatie door het werkveld (door de Federatie Cultuur en de eigen beroepenveldcommissies) en internationale inbedding essentieel.

De Federatie Cultuur heeft hiervoor een geactualiseerd Beroepsprofiel Muziek opgesteld dat de grondslag vormt voor het opleidingsprofiel. Naast het beroepsprofiel hebben de instellingen ook de input vanuit de eigen werkveldcommissies gebruikt om de trends en ontwikkelingen in kaart te brengen.

Voor de opleidingen Muziek spelen naast de internationale kaders van de Dublin descriptoren ook de internationale beroepspraktijk en de internationale beschrijvingen van het niveau van muziekvakopleidingen van de AEC een rol. De Association Européenne des Conservatoires (AEC)

publiceerde in 2011 de uitkomsten van het AEC Tuning project met de titel *Reference points for the design and delivery of degree programmes in Music*. Dit rapport biedt een internationaal referentiekader voor het nationale opleidingsprofiel.

Het Netwerk Muziek heeft een werkgroep ingesteld die onder leiding van een externe profielredacteur de herziening van het opleidingsprofiel heeft gerealiseerd.

Het Netwerk Muziek heeft de werkgroep bij de herziening de volgende kaders meegegeven:

1. De opleidingsprofielen moeten ruimte geven aan de innovatieve functie van het muziekvakonderwijs.
2. De actualisering van de profielen heeft een internationale dimensie. De relevante internationale documenten worden daarom in dit traject betrokken.
3. De profielen moeten de toenemende profilering van de muziekvakopleidingen faciliteren. Dit vraagt om een heroverweging van het abstractieniveau.
4. De systematiek van de profielen (met uitstroomprofielen, competenties, gedragsindicatoren) worden geëvalueerd.
5. De profielen worden ook gezien op hun (praktische) betekenis voor de accreditatieactiviteiten.

2. Beroepscontext van de musicus

In 1999 is een beroepsprofiel *Profiel van de sector Muziek* opgesteld door de Projectorganisatie Kunstvakonderwijs. In het kader van het Sectorplan Kunstonderwijs 2012-2016 is afgesproken dat de profielen voor deze sector zouden worden geactualiseerd. In opdracht van de Federatie Cultuur (FC) en het Netwerk Muziek van de Vereniging Hogescholen is een werkveldverkenning uitgevoerd waarbij met een dertigtal vertegenwoordigers uit de beroepspraktijk van de musicus gesprekken zijn gevoerd. Deze werkveldverkenning heeft geresulteerd in het Beroepsprofiel Muziek 2016.

2.1. Beroepsprofiel Muziek 2016

De meeste gesprekspartners van de werkveldverkenning vinden het *Profiel van de sector Muziek* (1999) en het *Opleidingsprofiel Muziek* (2002) gedegen en waardevolle documenten. Tegelijkertijd stellen zij vast dat het werkveld zulke veranderingen heeft ondergaan dat voor beide documenten aanpassingen vereist zijn. Vooral het ondernemerschap neemt nu een veel prominentere positie in binnen de beroepspraktijk van de musicus.

Uit de gevoerde gesprekken blijkt dat een aantal zaken door alle disciplines heen telkens aan de orde komen. Ambacht stond, en staat nog altijd voorop als belangrijkste kenmerk van het musiceren. De kwaliteit van het geleverde in combinatie met zaken als ondernemerschap, programmering en presentatie, technologie en educatie kleuren de praktijk van de hedendaagse musicus. Wat betreft de persoonlijke kwaliteiten spelen thema's als verdieping en zelfreflectie, innovatief en creatief denken en handelen, brede kennis en grote nieuwsgierigheid. Tenslotte is er sprake van interdisciplinariteit, interactiviteit en contextualiteit binnen de actuele praktijk van de musicus.

Hieronder volgt een korte uitwerking van de in het Beroepsprofiel beschreven categorievoorwaarden en kernkwaliteiten. Daarna volgen enkele in het Beroepsprofiel beschreven algemene eigenschappen, die door alle disciplines heen in het werkveld gezien worden.

Categorievoorwaarden en kernkwaliteiten

Kwaliteit (i.e. ambacht)

Alle gesprekspartners in de werkveldverkenning zijn van mening dat de kwaliteit van het geleverde muzikale product aan de hoogste eisen moet voldoen. Kwaliteit, beheersing van het ambacht en vakmanschap zijn in het werkveld muziek absolute voorwaarden om als muziekprofessional te slagen. In de actuele context kent het begrip kwaliteit vele facetten, zo blijkt ook uit de werkveldverkenning. Waar eerder gesproken werd van kwaliteit in de artistieke, theoretische, ambachtelijke en technische dimensie (Beroepsprofiel Muziek, 1999, pp. 21-22), spreekt het werkveld nu over een veel breder spectrum voor onderscheidende kwaliteit. Kernpropositie blijft de beheersing van het ambacht van de uitvoerende, scheppende en docerende musicus. Daarnaast worden er thans ook meer specifieke vaardigheden onderkend die de muziekprofessional nodig heeft voor de even specifieke manieren waarop deze zijn of haar vak uitoefent. Deze specifieke vaardigheden komen in de werkveldverkenning nu ook in beeld.

Ondernemerschap

Onder invloed van maatschappelijke en politieke veranderingen speelt het ondernemerschap in 2017 in de beroepspraktijk van de musicus een veel grotere rol dan voorheen. Musici werken tegenwoordig in een complex en interactief werkveld van afnemers, opdrachtgevers, investeerders, consumenten, leerlingen, subsidieverstrekkers, agenten en sponsors. Dat doen ze vaak in teamverband en steeds vaker als zzp-er. In de periode 2009 tot en met 2013 steeg het aandeel zelfstandigen in de culturele sector van 35 naar 42 procent. Het aandeel zelfstandigen in de kunstsector, evenals de groei ervan, ligt aanmerkelijk hoger dan in de economie als geheel. (Verkenning arbeidsmarkt culturele sector, SER en Raad voor Cultuur 2016).

De term ondernemerschap blijkt los te zijn gekomen van het eerder meer gebruikelijke '*cultureel ondernemerschap*'. De markt geeft aan dat er binnen het domein ondernemerschap vooral behoefte is aan professionaliteit en ondernemend vermogen. De huidige werkveldverkenning geeft aan dat voor de huidige en toekomstige generaties uitvoerende musici gedegen kennis van de verschillende facetten van het ondernemerschap onontbeerlijk is.

Presentatie

Presentatie (in geschrift, via de sociale media en op het podium) zijn wezenlijke onderdelen van het ondernemerschap van musici geworden. De presentatie vraagt veel aandacht en creativiteit. Dat vraagt om kennis van de achtergronden van de muziek plus communicatieve en educatieve vaardigheden. Meer dan voorheen moet de uitvoerende en scheppende musicus geheel zelfstandig zijn publiek opzoeken, aan zich binden en wellicht ook zelf ontwikkelen, meestal zonder tussenkomst van gespecialiseerde theater- of concertbureaus of agenten.

Communicatie

De (zelfstandige) muziekprofessional communiceert niet alleen via zijn of haar muziek met toehoorders, maar moet ook goed kunnen communiceren buiten de directe beoefening van zijn of haar kunst. De muziekprofessional anno 2017 dient zich mondig en adequaat te kunnen presenteren aan programmeurs, financiers, publiek en collega's en daarbij blij te geven van goede sociale vaardigheden. Een goede '*sales pitch*' bijvoorbeeld zal jammerlijk stranden wanneer deze onvoldoende is afgestemd op de beoogde ontvanger. In schriftelijke communicatie moet de muziekprofessional ook beschikken over het vermogen het juiste medium te kiezen en voldoende bekwaam zijn in het gebruik ervan (e.g. sociale media).

Educatie

Bij publieksbinding hoort ook publiekseducatie, en dat in de breedste zin van het woord. Dat geldt binnenschools en buitenschools, zowel voor jongeren als voor ouderen, in het basis- en voortgezet onderwijs en voor en tijdens concerten. Veel podia vragen van de musici die bij hen te gast zijn om ook aandacht te besteden aan educatie. Dit niet alleen tijdens de concerten, maar meer en meer ook er aan voorafgaand, in het eigen theater of op scholen in het netwerk van het theater.

Sinds de opkomst van het internetonderwijs moeten docenten in het muziekonderwijs zich rekenschap geven van de vele mogelijkheden daarvan. Deze nieuwe vorm van onderwijs en kennisoverdracht herbergt kansen voor muziek(educatie)professionals om nieuwe

dienstverlening te ontwikkelen en voor de jonge professionals betekent het een breder, meer divers en mogelijk aanvullend scholingsaanbod.

Programmering

Niet alleen het publiek is in de afgelopen decennia veeleisender geworden, maar ook de afnemers zijn dat. Zij verwachten meer en meer dat podiumpresentaties 'all inclusive' zijn. Het concert als onderdeel van een bredere contextualiteit, met educatie, presentatie, visualisatie en op de achtergrond een website of facebookpagina. De uitvoerende musicus biedt niet alleen een product aan, maar is tevens medeverantwoordelijk voor het commerciële succes ervan en niet louter het artistieke succes.

Daartoe worden uitvoerende musici meer en meer gedwongen zich terdege te beraden over de inhoud en inkadering van hun product. Het verhaal achter de muziek, de verbanden met andere uitingen van kunst en cultuur, de overdracht en communicatie in bredere zin met een publiek spelen daarin een grote rol. Het programmeren is daardoor meer dan alleen de keuze van enkele uit te voeren composities. Het gaat om het ontwikkelen van concepten op basis van verdieping en reflectie op zowel repertoire als uitvoeringspraktijk en de eigen maatschappelijke rol van de musicus.

Technologie

De muziektechnologie was tot 2000 nog overwegend een ondersteunende dienst voor de podiumkunsten. Muziektechnologie is anno nu een zelfstandig creatief domein geworden dat in het centrum van de belangstelling staat. Muziektechnologie is een geïntegreerd onderdeel van de muziekproductie, van het componeren, van het hedendaagse trans- en interdisciplinaire werkveld van de kunstenaar en van de gemengde beroepspraktijk geworden. Veel musici zijn nu ook werkzaam als muziektechnoloog, als soundengineer, als producer, sounddesigner, als componist of als ontwikkelaar van klanken voor games en computerapplicaties. Technologische vaardigheden zijn in de beroepspraktijk onontbeerlijk geworden.

Algemene eigenschappen van de hedendaagse muziekprofessional

Onderzoek, verdieping en reflectie

Kennisontwikkeling, kennisdeling en kennisoverdracht worden door het veld als een belangrijke eigenschap gezien van de muziekprofessional. Van de muziekprofessional van nu wordt verwacht dat deze de toekomst kan vormgeven. Dit niet alleen ten gunste van de eigen beroepspraktijk, maar ook als bijdrage aan de ontwikkeling van de vitaliteit van de professie. Als drijvende kracht achter deze kennisontwikkeling wordt van de moderne muziekprofessional een inherente nieuwsgierigheid verwacht.

Ter ondersteuning van verdieping en reflectie speelt research een grotere rol dan voorheen. Dat komt deels doordat de beroepspraktijk steeds meer specialisaties kent en de uitvoerende musicus zich vaak juist op een steeds breder werkterrein manifesteert (dus op meer gebieden kennis van zaken dient te verwerven). Deels komt het ook door de veelheid aan muzikale producten die op de podia wordt aangeboden. Dat vraagt om bijzondere, vernieuwende en ongehoorde programma's waarvoor research noodzakelijk is.

Internationalisering en omgevingsbewustzijn

Het werkveld voor de muziekprofessional is inmiddels het wereldtoneel geworden. De mobiliteit op de arbeidsmarkt voor muziekprofessionals is al lange tijd internationaal van samenstelling. De Nederlandse arbeidsmarkt voor muziekprofessionals kent een instroom van buitenlandse studenten en professionals. Tegelijkertijd breiden in Nederland geboren, opgegroeide en geschoolde muziekprofessionals hun werkveld uit over de landsgrenzen. Expansie van de eigen arbeidsmarkt is voor muziekprofessionals om artistieke of economische redenen interessant dan wel noodzakelijk geworden. Daarbij hebben technologische veranderingen op het gebied van promotie en distributie van muziekproducten het speelveld ook internationaler gemaakt. Het bredere, internationale werkveld heeft ook impact op de competitie; de muziekprofessional moet kunnen aansluiten op de internationale maatstaven om concurrerend te blijven.

Dit alles eist van de muziekprofessional een bredere en meer internationale kijk op het werkveld. In praktische zin betekent dit dat meertaligheid en het vermogen om op het internationale speelveld met anderen te kunnen communiceren en samenwerken voldoende ontwikkeld moeten zijn. Ook moet de muziekprofessional zijn netwerk uit kunnen breiden naar internationale netwerken. In aansluiting op de hier boven genoemde '*nieuwsgierigheid*', is een zekere interculturele interesse een pré om in dit internationale werkveld te kunnen opereren, samenwerken en mogelijk nieuwe artistieke inhoud te kunnen ontwikkelen met internationale partners.

Interdisciplinariteit

In de laatste decennia zijn veel technologische mogelijkheden, zoals multimediale technieken, opname- en lichttechnieken bij presentaties, algemeen ingevoerd en bovendien aanzienlijk uitgebreid. Het inzetten van deze technieken bij publieke communicatie vergt echter een gedegen kennis ervan, ook in de samenwerking met deskundigen op dat terrein. Het zien van eventueel ontbrekende kennis en het vermogen om daarvoor hulp in te schakelen is daarbij ook van groot belang

Ook daar waar muziekprofessionals met professionals uit andere disciplines samenwerken, speelt dat de muziekprofessional zijn of haar rol en plek in de keten moet kennen. Dit vergt een zekere openheid en nieuwsgierigheid ten aanzien van de professionele discipline van de samenwerkingspartners.

In de huidige arbeidsmarkt wordt vaker dan voorheen multidisciplinair aanbod ontwikkeld. Naast de vormen die inmiddels een plek in de traditie hebben (i.e. opera, muziektheater), worden vaker nieuwe vormen en combinaties van kunstdisciplines voor publiek ontwikkeld. Voor de muziekprofessional is het daarom van belang om in een zeker stadium van zijn ontwikkeling ambities op dit vlak te onderkennen en zich zo nodig bij te scholen. Concreet betekent dit dat in multidisciplinaire producties vaak nieuwe competenties nodig zijn (e.g. bewegingskunst, dans, choreografie, acteren, regie, multimedia). Deze competenties moeten voldoende ontwikkeld zijn om aan de (internationale) maatstaven tegemoet te komen.

Innovatie- en creatievermogen

Onder druk van een veeleisender vraagkant van de markt en de ruime arbeidsmarkt is innovatie- en creatievermogen een belangrijk aspect in het beroepsprofiel. Innovatie- en creatievermogen vervullen daarom een belangrijke functie binnen de artistieke profilering, de ontwikkeling van nieuwe productvormen en het ondernemerschap in algemene zin.

Onder druk van concurrentie vindt vaak innovatie plaats. De markt schat de waarde van het innovatief vermogen van de muziekprofessie zeer hoog in. Innovatie en het vermogen om iets nieuws en onderscheidends te creëren helpt in het binden van nieuw publiek en het geïnteresseerd houden van al bestaand publiek.

2.2. Typering beroepspraktijk kunstenaar (Commissie Dijkgraaf)

In het rapport van de commissie Dijkgraaf (2010) is een krachtige samenvatting van de ontwikkelingen in de beroepspraktijk van de kunstenaar te vinden:

"Van een sterk ambachtelijke en hoogwaardige, maar 'smalle' beroepspraktijk is het werk van de kunstenaar - en ook dat van de docent in kunstvakken - omgevormd naar voortdurend nieuwe combinaties met multidisciplinaire vragen. Het begrip 'performance', het vermogen op een scheppende manier zijn ambachtelijke kwaliteiten over te brengen, is voor elke kunstenaar cruciaal geworden. Kunstenaarschap wordt niet of niet meer gedragen door 'de baan' die men heeft. De kunstenaar heeft geen werk, hij is zijn werk. En zulk werk is veelal een vorm van cultureel ondernemerschap, want men gaat aan de slag op duizend podia in plaats van één vak te beoefenen."

2.3. Creatieve industrie in relatie tot de musicus

Creatieve industrie is anno 2017 een economische factor van formaat die vanuit overheid en bedrijfsleven wordt ondersteund en gestimuleerd. Te midden van verschillende definities en afbakeningen van de creatieve industrie wordt de sector als geheel gezien als een bron van toegepaste creativiteit, ingezet bij het ontwerpen van producten en diensten met artistieke of economische waarde.

"De creatieve industrie is een optelsom van een aantal sectoren, die met elkaar gemeenschappelijk hebben dat zij het vermogen hebben vernieuwing te creëren, te verbeelden, betekenis te genereren en die vervolgens te exploiteren." (OCW, EZ, 2015)

Muziek wordt niet vanzelfsprekend gezien als onderdeel van de creatieve industrie. Toch speelt muziek een wezenlijke rol bij het 'verbeelden' van ideeën, innovaties en het oplossen van sociaal-maatschappelijke vraagstukken. Volgens OCW en EZ is dit de 'corebusiness' van de creatieve industrie. Het gaat daarbij niet alleen om het creëren –of ontwerpen– van muziek, maar ook om muziek als kunstvorm én als (publiek) gebruiksmiddel. Dance is een klinkend voorbeeld van een algemeen geaccepteerde sector die deel uitmaakt van de creatieve industrie. Maar ook vanuit Klassiek, Pop, Jazz, Wereldmuziek en vooral (toegepaste) Compositie en de Muziektechnologie zijn er vele raakvlakken met de creatieve industrie.

In voorgaande paragrafen hebben we gezien dat de focus van de musicus in de 21^e eeuw zich verlegt, of verbreedt naar 'user-centred'. Als creatief en artistiek ondernemer koppelt hij de behoefte van zijn publiek of gebruikers aan zijn eigen visie. Zo ontstaan er vanuit dialoog nieuwe muziekvormen, toepassingen van muziek en manieren om te vermarkten. De werkwijze die de musicus hierbij hanteert, vertoont daarbij vele overeenkomsten met die van andere professionals

uit de creatieve industrie. Doordat musici nauw en vaak direct contact met het publiek onderhouden en voortdurend op zoek zijn naar nieuwe afzetmarkten voegen ze creatief pragmatisme toe aan de interdisciplinaire teams waarin ze werken.

2.4. Relatie beroepsprofiel en opleidingsprofiel

De werkgroep heeft de trends uit het beroepsprofiel vergeleken met de trends die vanuit de instellingen waren gesignaleerd op basis van de inventarisatie onder de eigen werkveldcommissies. Uit deze vergelijking bleek dat verschillende thema's gemeenschappelijk zijn:

- Blijvende aandacht voor ambachtelijke kwaliteit
- Het toegenomen belang van ondernemendheid
- Communicatie en presentatie: het ontwikkelen van concepten en programmering
- Onderzoekend vermogen en innovatie
- Educatie en overdracht, zowel binnen- als buitenschools
- Een grotere rol van technologie zowel bij het musiceren zelf als bij de verspreiding van muziek
- Het internationale en multiculturele speelveld van de muziekprofessional
- Multi- en interdisciplinariteit, het wederzijds beïnvloeden en het vervagen van de grenzen tussen kunstdisciplines

De werkgroep heeft deze trends verwerkt in de opzet van een nieuwe competentieset. In het onderstaande schema is aangegeven in welke competenties de thema's verwerkt zijn.

Gemeenschappelijk thema	Verwerkt in
Ambachtelijke kwaliteit	Ambachtelijk vermogen
Het toegenomen belang van ondernemendheid, innovatie en creatievermogen	Verwerkt in Omgevingsgerichtheid en Organiserend vermogen, geen aparte competentie voor ondernemen
Communicatie en presentatie: het ontwikkelen van concepten en programmering	Creërend vermogen en Communicatief vermogen
Onderzoekend vermogen en innovatie	Vermogen tot onderzoek en ontwikkeling
Educatie en overdracht, zowel binnen- als buitenschools	Didactisch vermogen is standaard opgenomen in de bachelor
Een grotere rol van technologie zowel bij het musiceren zelf als bij de verspreiding van muziek	Geen aparte competentie. Valt deels onder Ambachtelijkheid en deels onder Omgevingsgerichtheid
Internationale dimensie	Omgevingsgerichtheid en Communicatie
Multi- en interdisciplinariteit, het wederzijds beïnvloeden en het vervagen van de grenzen tussen kunstdisciplines	Creërend vermogen, Communicatie en Omgevingsgerichtheid

3. Opleidingsprofiel

3.1. Inleiding

De actualisering van het opleidingsprofiel Muziek bevordert de transparantie en actualiteit van het onderwijs. Voor een goede borging van de kwaliteit en het stimuleren van de verdere ontwikkeling van het onderwijs is transparantie wat betreft het eindniveau onontbeerlijk. Aankomende en huidige studenten verdienen dat en de samenleving heeft daar recht op. Tussen de instellingen is er consensus over de wijze waarop dit profiel geformuleerd is en de wijze waarop zij het hanteren. Voor de opleidingen zelf verschaft het profiel duidelijkheid en onderbouwing voor het niveau van de opleidingen.

De beroepspraktijk van de musicus is breed en daarom is er gekozen voor breed geformuleerde competenties. Naast de competenties die leidend zijn, vormen de gedragsindicatoren de basis voor het gebruik binnen het eigen onderwijs. Deze gedragsindicatoren kunnen door de instellingen daar waar nodig aangepast of aangevuld worden om recht te doen aan de veelheid van afstudeerprofielen.

Voor de instellingen bieden deze profielen ruimte op indicatorniveau; niet voorschrijvend, maar juist ruimte gevend. De muziekvakopleidingen relateren hun opleidingen aan het profiel en vinden hierin de vrijheid om hun eigen richting en identiteit te kunnen kiezen. In dit profiel komt dit tot uitdrukking in de keuze voor generieke beschrijvingen zonder uitstroomprofielen. Dit geeft de opleidingen de kans om zich van elkaar te onderscheiden en om zich met elkaar te vergelijken.

3.2. Visie van het muziekvakonderwijs op het werkveld en de ontwikkelingen daarin

Het position paper van het Netwerk Muziek uit 2009 geeft bouwstenen voor de propositie van de muziekvakopleidingen voor de afgestudeerde musicus:

“Het muziekwerkveld maakt onderdeel uit van een netwerkeconomie. Het aanbod wordt steeds breder en de verbindingen tussen kunstdisciplines groeien. Vaste en voltijd banen bij muziekinstellingen worden schaarser en musici willen ook zelf meer variatie en flexibiliteit. De musicus werkt in toenemende mate ook als zelfstandig ondernemer, zowel in individuele settings als in netwerken. Er wordt verwacht dat hij een reflectieve, kritische muziekcultuurdrager is voor wie lifelong learning, aanpassingsvermogen en ondernemingszin vanzelfsprekend zijn. Daarvoor zijn muzikale competenties alleen niet voldoende. De verplechting van onderwijs en onderzoek wordt belangrijker. Directe verbindingen van de opleidingen en het muziekwerkveld met lectoraten en kenniscentra vormen daarvoor een belangrijke voedingsbron.”

Op basis van deze vertrekpunten en de trends zoals die gesignaleerd zijn in het beroepsprofiel komen de muziekvakopleidingen tot de volgende propositie als antwoord op de vraag:

Wat biedt de afgestudeerde musicus?

Een afgestudeerde musicus geeft vanuit een eigen artistieke visie en doelstelling vorm aan een muzikale uiting. Daartoe beschikt hij over een breed scala aan vakinhoudelijke kennis en vaardigheden en past deze toe in uiteenlopende contexten. De musicus signaleert ontwikkelingen in de (inter)nationale beroepspraktijk en in de samenleving en positioneert zichzelf en zijn werk ten opzichte hiervan. En hij gebruikt reflectie op zijn eigen identiteit,

handelen en werk en onderzoek naar werk van anderen om zijn artistieke prestaties permanent te evalueren en deze verder te ontwikkelen. Een musicus maakt gebruik van zijn eigen muzikale kennis en vaardigheden om de muzikale ontwikkeling of prestaties van anderen te faciliteren. Een musicus interacteert effectief binnen uiteenlopende beroepscontexten en zet hierbij passende communicatievormen en -middelen in. Hij geeft werksituaties en netwerken duurzaam vorm waardoor hij zijn ambities kan verwezenlijken.

Samengevat: de afgestudeerde musicus scherpt zijn artistieke visie en draagt voortdurend bij aan de ontwikkelingen in de markten en de samenleving. Deze musicus is ook in staat om inspiratie voor zijn vak op anderen over te dragen, is kortom een wendbare musicus met een breed beroepsperspectief.

Het rapport van de commissie Dijkgraaf (2010) benadrukt het belang van scherpe positionering van de kunstopleidingen. Op basis van het Sectorplan Kunstonderwijs hebben de instellingen dit in de afgelopen jaren verder uitgewerkt en hebben zij hun profilering scherper neergezet. In de visie van de opleidingen moet het opleidingsprofiel Muziek ruimte bieden voor profilering om een antwoord te kunnen geven op de grote variatie binnen het muziekvak. Dit geldt zowel voor de student als voor de instelling. Elke student kiest zijn eigen studieroute. De muziekvakopleiding biedt een gevarieerd opleidingsaanbod.

De opleidingen zien een duidelijk toegenomen belang van ondernemendheid en onderzoek als antwoord op een zich snel ontwikkelende markt voor de musicus. Een essentiële keuze van de opleidingen is om in tegenstelling tot het oude profiel, het didactisch vermogen een vast onderdeel te laten zijn van de competentieset van de bachelor.

3.3. Uitgangspunten

Competentiebenadering

Een belangrijke keuze is om te werken met competenties. Een competentie is een in gedrag waarneembare combinatie van kennis, vaardigheden, houding en/of persoonskenmerken (persoonlijke kwaliteiten) waarmee in een beroepssituatie doelen worden bereikt. Anders geformuleerd: een in gedrag waarneembaar vermogen om adequaat te functioneren in de beroepspraktijk. Competentiegericht onderwijs kenmerkt zich door een integrale benadering van kennis, vaardigheden en attitude. Dit onderwijs is daarmee afgestemd op de toekomstige beroepspraktijk van studenten die een grote mate van zelfsturing veronderstelt. De kenmerken van competentiegericht onderwijs maken dat deze benadering uitermate geschikt is voor het muziekvakonderwijs. Met de keuze voor competenties onderscheidt het Nederlandse opleidingsprofiel zich van het AEC-document.

De competenties 'Creërend vermogen', 'Ambachtelijk vermogen' en 'Omgevingsgerichtheid' worden als de meest typerende beschouwd voor een musicus. Deze competenties worden gezien als kerncompetenties van het muziekvakonderwijs en zijn daarom als eerste in de lijst opgenomen.

Geen onderverdeling

Er is voor gekozen om niet meer te werken met uitstroomprofielen zoals in het opleidingsprofiel uit 2002 (musicus, muziektechnoloog en componist). De beroepspraktijk is zo in beweging dat het zich niet goed laat vertalen in voorgeschreven uitstroomprofielen. De consequentie hiervan is wel dat sommige competenties breed geformuleerd zijn. De instellingen kunnen zelf de keuze maken om op basis van het opleidingsprofiel eigen afstudeerrichtingen te definiëren.

Praktische bruikbaarheid

Binnen de opleidingen is de keuze gemaakt om de competenties zodanig te formuleren dat studenten en docenten ermee aan de slag kunnen. Hiermee wordt het opleidingsprofiel ook goed bruikbaar bij de curriculumontwikkeling. Daarom zijn de competenties actief geformuleerd. De formulering moet de dialoog over het eindniveau van de bachelor- en masteropleiding stimuleren.

Breed geformuleerd

De competenties en gedragsindicatoren zijn breed geformuleerd waardoor soms overlap kan ontstaan. Het één kan simpelweg niet zonder het andere. De hele competentieset bestaat daarom uit formuleringen die onderling een dynamisch verband hebben.

Competenties en gedragsindicatoren

In verband met de gewenste ruimte voor profilering van de instellingen is de keuze gemaakt om te komen tot generieke beschrijvingen van competenties met daarbij een set met richtinggevende gedragsindicatoren. Gedragsindicatoren zijn voorbeelden van gedrag of activiteit waarmee het vermogen aangetoond kan worden.

De gedragsindicatoren bieden nadrukkelijk ruimte voor de instellingen om eigen keuzes te maken. Hierbij geldt het principe: pas toe of leg uit. De diversiteit van de muziekpraktijk laat zich niet goed vastleggen in een limitatieve set met gedragsindicatoren. Instellingen passen de gedragsindicatoren indien nodig aan om recht te doen aan hun eigen afstudeerprofielen.

Bachelor en master

Bij de formulering van de competenties is de keuze gemaakt om zoveel mogelijk generieke formuleringen te gebruiken. Hierdoor vindt de uitwerking van het verschil tussen bachelor en master op het niveau van de gedragsindicatoren plaats. Voor een beperkt aantal competenties is er voor gekozen om ook op competentieniveau een verschil te maken tussen bachelor en master.

Bij sommige indicatoren is geen verschil gemaakt tussen bachelor en master. Hier maken de instellingen bij de differentiatie in het niveau van de beoordeling gebruik van de algemene inkleuring van het masterniveau op basis van het European Qualification Framework en de HBO-standaarden. Het betreft hier toename in complexiteit van de omgeving, toename in breedte en diepte van kennis en vaardigheden, toename in het nemen van verantwoordelijkheid, toename in zelfstandig functioneren en een grotere reikwijdte.

Internationale context

De internationale beroepscontext maakt deel uit van het beroepsprofiel. Voor muziek en musici is dat een vanzelfsprekendheid. Voor de Nederlandse muziekvakopleidingen is de internationale dimensie ook een gegeven, zowel vanuit het beroepsperspectief als vanuit de samenstelling van de studentenpopulatie en het docententeam. Bij de formulering van de competentieset is het

document *Reference points for the design and delivery of degree programmes in Music* van de AEC betrokken. De daarin geformuleerde kwalificaties zijn verwerkt in de competentieset en de gedragsindicatoren. Een belangrijk verschil is de keuze om voor het Nederlandse opleidingsprofiel te werken met competenties en actief geformuleerde gedragsindicatoren.

3.4. Positie van de opleidingen binnen het (inter)nationale kwalificatiestelsel en het onderwijsveld

European Qualification Framework (EQF) en het Nederlands Qualification Framework (NLQF)

De eindkwalificaties van het opleidingsprofiel moeten voldoen aan de internationaal geldende kwaliteitseisen zoals die in het European Qualification Framework (EQF) zijn geformuleerd. Dit is een overkoepelend kwalificatieraamwerk voor de Europese Hoger Onderwijsruimte. Elk land formuleert daarbinnen zijn eigen nationale kwalificatieraamwerk. Net zoals dat in de andere Europese landen het geval is, geldt het Nederlands Qualification Framework (NLQF, 2009) voor zowel het wo als het hbo.

Voor de universitaire en hbo-bachelor en master geldt hetzelfde niveau. Zij verschillen alleen in hun oriëntatie. Voor dit profiel zijn niveau 6 (bachelor) en niveau 7 (master) van toepassing. De kwalificaties van het NLQF beschrijven de leeruitkomsten vanuit het perspectief van de Dublin descriptoren. In paragraaf 4.2 is opgenomen hoe de competenties en gedragsindicatoren relateren aan de kwalificaties van het EQF en het NLQF op niveau 6 en 7.

Dublin descriptoren en het vereiste hbo-eindniveau van de musicus

De Dublin descriptoren gelden zowel voor universitaire studies als voor hbo-opleidingen. Bij de accreditaties van studies en opleidingen worden zij door de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO) als richtlijn gehanteerd. In de publicatie *Reference points for the design and delivery of degree programmes in Music* van de AEC is een lijst met Polifonia/Dublin descriptoren opgenomen. In deze lijst zijn de Dublin descriptoren zodanig geherformuleerd dat zij beter bruikbaar zijn binnen de context van het muziekvakonderwijs.

Competenties, stages en andere praktijkcomponenten van opleidingen in het hbo worden zo vanuit de Dublin descriptoren op hun niveau beoordeeld. Ook worden in hbo-opleidingen de inhoud, de werkvormen van colleges, de werkgroepen en de verschillende opdrachten voor studenten tegen het licht van deze descriptoren gehouden. Bij de invoering van de bachelor-masterstructuur werd benadrukt dat het hbo-onderdeel van het hoger onderwijs is. Voor het gehele hoger onderwijs werden de Dublin descriptoren richtinggevend voor het niveau, dus ook voor de opleidingen in het hbo zowel voor de bachelor- als de masterfase.

Niveaubeschrijving Associate degree

Het Associate degree niveau (Ad) is op basis van pilots in 2006 opgenomen in het Nederlandse onderwijssysteem. Dit systeem is onder meer opgebouwd uit leerlijnen die doorlopen vanuit het voortgezet onderwijs (vo) en het middelbaar beroepsonderwijs (mbo) naar het hoger beroepsonderwijs (hbo). De Ad is een tweejarig programma dat onderdelen omvat van een bestaande bacheloropleiding. Vanaf 1 september 2013 is de Ad volledig verankerd in de wet op het hoger onderwijs. Binnen het hbo is er dus een (tussen)niveau bijgekomen.

In de Verenigde Staten, Canada, Australië, Japan en een aantal andere landen wordt al langer gewerkt met de Ad als Short Cycle Higher Education (SCHE). Het onderliggende programma heeft in de doorlopende leerlijn een plek binnen dan wel naast de (professionele) bachelor. In Nederland is de Associate degree een niveau dat momenteel nog nadrukkelijk is gekoppeld aan de bachelor. Het is als niveau 5 in het nationale raamwerk, the Netherlands Qualifications Framework (NLQF), gepositioneerd tussen mbo-4 (niveau 4) en hbo-Bachelor (niveau 6). Er is wetgeving in voorbereiding dat een meer zelfstandige Ad-opleiding mogelijk moet maken.

Van de muziekvakopleidingen biedt momenteel alleen het Prins Claus Conservatorium een Associate degree-programma. Het sluit direct aan op het werkveld van de dirigent harmonie, fanfare en brass/drumbands. Het Prins Claus Conservatorium heeft voor deze opleiding een eigen competentieset opgesteld die is afgeleid van de bachelor. De muziekvakopleidingen zien nu nog geen reden om op landelijk niveau het niveau te beschrijven. Indien er concrete aanleiding voor is, bijvoorbeeld door een toegenomen instroom vanuit het mbo, wordt ook de Associate degree op landelijk niveau beschreven.

Niveaubeschrijving bachelor

Bij de niveaubeschrijving van de bachelor en master is rekening gehouden met de nationale (NLQF) en internationale niveaubeschrijvingen (European Qualification Framework en Polifonia/Dublin). Bij de actualisering van de opleidingsprofielen vormde dit algemene bachelorniveau de leidraad, samen met de hbo-standaard gepubliceerd in de kwaliteitsagenda van de Vereniging Hogescholen *Kwaliteit als opdracht* (2009) en de *Standaard masteropleidingen hogescholen* (2012).

Een hbo-bachelor heeft het niveau van beginnend beroepsbeoefenaar in een beroep of spectrum van beroepen en hij kan functioneren in een multidisciplinaire omgeving waarin een hbo-opleiding vereist of dienstig is.

In de hbo-bachelorstandaard is de kern van het hbo-bachelorniveau opgenomen en zijn de Dublin descriptors en de criteria van het accreditatiekader verwerkt. De hbo-bachelorstandaard dient ervoor zorg te dragen dat studenten:

1. een gedegen theoretische basis verkrijgen
2. het onderzoekend vermogen verwerven dat hen in staat stelt om bij te kunnen dragen aan de ontwikkeling van het beroep
3. over voldoende professioneel vakmanschap beschikken
4. de beroepsethiek en maatschappelijke oriëntatie ontwikkelen die past bij een verantwoordelijke professional

Het professioneel vakmanschap is uitgewerkt in de competenties 'Ambachtelijk vermogen' en 'Creërend vermogen'. Uit het beroepsprofiel komt duidelijk naar voren dat dit een essentieel gegeven is voor een musicus.

Voor een musicus is omgevingsgerichtheid ook een essentieel gegeven. Daarom is hiervoor een specifieke competentie geformuleerd.

De hbo-bachelorstandaard spreekt over een gedegen theoretische basis aan de hand van vakspecifieke kennis over het beroepsdomein waarvoor wordt opgeleid. Het gaat hierbij om de

noodzaak dat studenten over de theoretische bagage beschikken die hen de basis biedt om kritisch en creatief naar hun eigen vakgebied te kunnen kijken. Dit aspect is verwerkt in de competentie 'Ambachtelijk vermogen'.

Het onderzoekend vermogen is uitgewerkt in de specifieke competentie 'Vermogen tot onderzoek en ontwikkeling'. Deze onderscheidt het bachelor- en het masterniveau. Bij de formulering is de hbo-standaard als vertrekpunt gehanteerd.

Niveaubeschrijving master

De hbo-standaard masteropleidingen (2012) houdt in dat een door een hogeschool aangeboden masteropleiding er voor zorgt dat - gevat in een zowel nationale als internationale context - studenten in staat worden gesteld:

1. een gedegen praktijktheoretische verdieping en/of -verbreding te verkrijgen
2. praktijkgericht onderzoek te kunnen (mede) opzetten, uitvoeren en evalueren om zo bij te dragen aan de innovatie van het eigen werk en de eigen professie
3. hun professioneel vakmanschap op een hoger niveau te brengen
4. hun beroepsethiek en maatschappelijke oriëntatie verder te ontwikkelen, passend bij een verantwoordelijk professional op seniorniveau

De professionele verdieping en het hogere niveau van professioneel vakmanschap blijken duidelijk uit de competenties 'Ambachtelijk vermogen' en 'Creërend vermogen'. Hier is duidelijk sprake van een toename in de complexiteit van de (artistieke) context en in het niveau van kennis en vaardigheden dat verder gaat en voortbouwt op dat van de bachelor. Ook is er sprake van een grotere mate van zelfstandigheid in het professioneel functioneren.

De competentie 'Vermogen tot onderzoek en ontwikkeling' geeft duidelijk weer dat masterstudenten zelfstandig in staat zijn om gestructureerd praktijkgericht onderzoek op te zetten. Daarnaast zijn zij in staat om te reflecteren op hun eigen werk in relatie tot de ontwikkeling van het vak.

Het seniorniveau van de maatschappelijke oriëntatie en de beroepsethiek is uitgewerkt in de competenties 'Omgevingsgerichtheid' en 'Communicatief vermogen'. De master opereert nu eenmaal vaker vanuit een leidende rol of positie. De reikwijdte voor een masterstudent is groter. Dat kan onder andere komen door het bredere, internationale podium waarop hij zich begeeft. Het publiek verbreedt en verdiept zich meer. De masterstudent begeeft zich niet alleen in een discours met professionals binnen de discipline, maar juist ook in het discours er buiten in de maatschappij. Het netwerk van de masterstudent verbreedt en verdiept zich meer in diezelfde richting.

Niveaubeschrijving PhD

Sinds een aantal jaren kent Nederland ook een derde cyclus binnen het hoger kunstonderwijs. Deze is niet beschreven binnen dit opleidingsprofiel.

Kenmerkend aan deze cyclus op PhD-niveau is dat de student volledig zelfstandig onderzoek verricht. Onderzoek door kunstenaars en musici op PhD-niveau is vaak artistiek onderzoek. Dit type onderzoek kan worden omschreven als de kritische en theoretisch gepositioneerde reflectie van de musicus/kunstenaar op de eigen kunst- en/of uitvoeringspraktijk en op de wereld. Even als

andere vormen van onderzoek binnen de geesteswetenschappen is artistiek onderzoek erop gericht om bestaande kennis, ervaringen en begrip te verrijken en/of te veranderen.

Artistiek onderzoek onderscheidt zich van andere vormen van academisch onderzoek door de centrale rol van de kunstpraktijk. De vraagstelling komt direct voort uit de artistieke praktijk van de kunstenaar/onderzoeker. De onderzoeksmethoden worden daarbij gekenmerkt door het inzetten van artistieke praktijken en materialen tijdens het onderzoeksproces. De resultaten van het onderzoek leveren zowel een bijdrage aan de kunstpraktijk als aan het artistiek-academisch discours. Omdat artistiek onderzoek wordt gedaan door kunstenaar/onderzoekers, levert dit kennis, ervaringen en begrip op die niet op andere manieren te verwerven zijn. Ze zijn belichaamd in de kunstwerken en artistieke praktijken zelf.

Naast artistiek onderzoek doen musici ook onderzoek in een multidisciplinaire omgeving, zoals de zorg of het onderwijs waarbij niet per definitie sprake hoeft te zijn van artistiek onderzoek.

3.5. Positionering

Bij het positioneren van de opleiding Muziek ten opzichte van andere opleidingen is gekozen voor de volgende redenering: alle opleidingen die in eerste instantie opleiden tot het beroep van professioneel musicus vallen in de categorie 'opleiding muziek'.

Het woord musicus valt te definiëren als: iemand die professioneel muziek maakt. Hiermee heeft het direct betrekking op podiumartiesten, maar ook op componisten, dirigenten en muziektechnologen. Zij allen zijn letterlijk makers van muziek en gebruiken hiervoor verschillende instrumenten en middelen.

Erbuiten vallen al die opleidingen, die niet primair opleiden tot musicus. Zo is het maken van muziek voor een Music-manager geen doel op zich. Bij de opleiding Kleinkunst ontwikkelt de student zich tot acteur of podiumkunstenaar. Hoewel muziek vanzelfsprekend een belangrijk aspect vormt van de kleinkunst, is het toch primair een theateropleiding.

Ook de opleiding docent muziek richt zich niet primair op het opleiden van musici, maar op muziekdocenten. Hiermee vergelijkbaar is een muziektherapeut die als musicus zijn muzikale competenties inzet in een therapeutische context. Muziektherapie valt hiermee als een hybride discipline te typeren, omdat zowel het muziek maken/musicus zijn, als het toepassen van een muzikaal product of interventie van belang is. De opleiding Muziektherapie kent dan ook een eigen opleidingsprofiel.

Vuistregel: voor alle opleidingen die vallen onder de noemer opleiding Muziek, geldt dat primair iemands kwaliteiten als professionele maker van muziek worden ontwikkeld. Andere te ontwikkelen kwaliteiten binnen een dergelijke opleiding zijn daarvoor ondersteunend.

Discussie is mogelijk over de studierichtingen Muziektheater en Musicaltheater. Dit zijn ook voorbeelden van hybride opleidingen. Deze vallen nu binnen de opleiding Muziek. Argumentatie hiervoor is gelegen in het feit dat het aspect muziek voorop staat, ondanks de theatrale component in de opleiding. Een vergelijkbare redenering valt te voeren ten aanzien van de masteropleiding Muziektheorie. Hier staat de ontwikkeling tot docent en onderzoeker centraal, maar wel binnen de context van het maken van muziek.

Hieronder volgt een beschrijving van de positionering van de opleiding Muziek ten opzichte van de opleiding Docent Muziek, de opleidingen mbo-Muziek en het wetenschappelijk onderwijs.

Muziek en Docent Muziek

Het competentieprofiel van de docentopleidingen in de kunst is op een zodanig aggregatieniveau beschreven dat alle kunstdisciplines hun docentenopleiding hierin herkennen. Op deze wijze is recht gedaan aan de ambitie van de docentenopleidingen in de kunstvakken om als een groep van verwante opleidingen te worden gezien. In onderstaand schema zijn de competenties schematisch weergegeven. De competentie 'Kritische reflectie en ontwikkeling' staat met reden haaks op de overige competenties, omdat juist deze competentie de eigenschap in zich draagt de samenhang en onderlinge relatie tussen de verschillende competenties aan te geven.

Kritische reflectie en ontwikkeling	Artistiek
	Pedagogisch en didactisch
	Interpersoonlijk
	Omgevingsgericht

Essentiële verschillen tussen bachelor- en masteropleidingen Muziek en de opleiding Docent Muziek:

- Veel competenties zijn gekoppeld aan het 'hoofdvak' methodiek/didactiek en zijn gericht op 'de lerende';
- Ambachtelijke vermogens zijn ook gekoppeld aan leiden/coachen van vocale en instrumentale ensembles van de lerende. Lied-, speel- en luisterrepertoire wordt verbonden aan de educatieve praktijk;
- De competentie 'Samenwerken' is zo expliciet niet terug te vinden in het profiel Muziek;
- Omgevingsgerichtheid en cultureel ondernemen (profiel muziek: 'Organiserend vermogen') zijn vooral gericht op de onderwijsmarkt;
- De competentie 'Pedagogisch en didactisch' is vanzelfsprekend specifiek uitgewerkt.

Positionering t.o.v. mbo-opleidingen Muziek

Mbo-opleidingen Muziek vallen onder het opleidingsdomein Zorg en welzijn. Het opleidingscluster Artiesten is verdeeld in de profielen acteur, musicalperformer, muzikant en danser. Inhoudelijk zijn er overeenkomsten in de kwalificaties mbo en hbo, maar de benaming en ordening is anders en de context voor het hbo is duidelijk complexer.

De beroepscontext van het mbo is gericht op lichte muziek/popmuziek en betreft activiteiten op podia, van theaters tot buurthuizen, op straat, recreatieve bijeenkomsten en in studio's. Dit alles vaak in commerciële producties waarbij aan voorwaarden van de markt en opdrachtgevers wordt voldaan. De muzikant richt zich op het verwerven van een positie in de live-markt en/of de entertainment- en muziekindustrie.

Wat de kwalificaties betreft, zijn er essentiële verschillen tussen mbo en hbo. Het vakmatige niveau is hoger voor het hbo. Specifiek voor het hbo is de competentie 'Didactisch vermogen'.

Het aspect onderzoek is bij het mbo voornamelijk gerelateerd aan marktmogelijkheden. Er is geen aandacht voor het onderzoeken van de werkwijze van anderen en het leveren van een bijdrage aan ontwikkelingen in het vakgebied.

De beroepscontext voor hbo-musici is breder en complexer dan die voor mbo-muzikanten. Daarbij zijn de kennis en vaardigheden breder en dieper. Het verschil in niveau komt in het opleidingsprofiel hbo-Muziek tot uitdrukking in de beschrijving van de gedragsindicatoren van de competenties.

Positionering t.o.v. wetenschappelijk onderwijs

In 3.4 is beschreven dat de niveaubeschrijvingen (Dublin en NLOF) voor hbo en wo gelijk zijn. De verschillen zitten niet in niveau, maar in oriëntatie. Waar in het hbo praktijkgerichte kennis centraal staat, staat in het wo wetenschappelijk onderzoek centraal en is vakkennis theoretischer en abstracter. In wo staat de theorie centraal, in hbo het beroep. Aan muziek verwante opleidingen op het niveau van wetenschappelijk onderwijs zijn Muziekwetenschap en bij Algemene Cultuurwetenschappen. Bij Algemene Cultuurwetenschappen worden verschillende kunstvormen, zoals muziek, theater en beeldende kunst in samenhang bestudeerd. Bij Muziekwetenschap staat het bestuderen van muziek centraal. Het belangrijkste verschil tussen een studie Muziek aan een muziekvakopleiding en wetenschappelijke studie Muziek is de oriëntatie. De student aan een muziekvakopleiding bestudeert muziek om deze uit te voeren (of componeren, doceren, etc.). De student muziekwetenschapper bestudeert muziek (die door anderen is uitgevoerd of gecomponeerd) om tot nieuwe of diepere inzichten te komen.

4. Kwalificaties / Competenties

4.1. De competentieset

1. Ambachtelijk vermogen

De student beschikt over een breed scala aan vakinhoudelijke kennis en vaardigheden en past deze toe in uiteenlopende muzikale contexten.

	Bachelor	Master
1	De student is technisch vaardig binnen zijn vakgebied.	De student creëert en realiseert artistieke concepten op een hoog professioneel niveau.
2	De student beheerst een representatief en gevarieerd repertoire binnen zijn domein.	De student beheerst een representatief en gevarieerd repertoire binnen zijn domein, heeft zich gespecialiseerd of verbreed en weet zich op vakinhoudelijk artistieke wijze te onderscheiden.
3	De student functioneert in ensembles of in creatieve collectieven die variëren in samenstelling, grootte en stijl.	De student functioneert in ensembles of in creatieve collectieven die variëren in samenstelling, grootte en stijl.
4	De student beschikt over basiskennis van muziektheorie, muziekgeschiedenis, muzikale stijlen en uitvoeringspraktijken.	De student heeft zijn kennis van muziektheorie, muziekgeschiedenis, muzikale stijlen en uitvoeringspraktijken verdiept en/of verbreed.
5	De student toont aan auditief en/of genoteerde aangeboden muziek op basis van ritmische, melodische en harmonische (structuur en vorm) inzichten te kunnen analyseren, interpreteren en uitvoeren.	De student toont aan auditief en/of genoteerde aangeboden muziek op basis van ritmische, melodische en harmonische (structuur en vorm) inzichten te kunnen analyseren, interpreteren en uitvoeren.
6	De student toont muzikale vrijheid aan de hand van improvisatietechnieken bij het uitvoeren van repertoire.	De student toont een individuele toepassing van improvisatietechnieken op gevorderd niveau die geassocieerd zijn met het uitgevoerde repertoire.
7	De student beheerst effectieve studie- en repetitievaardigheden.	De student beheerst effectieve studie- en repetitievaardigheden
8	De student is zich bewust van zijn houdingen en bewegingen. Hij geeft blijk op de hoogte te zijn van gezondheidsrisico's en neemt preventieve maatregelen.	De student is zich bewust van zijn houdingen en bewegingen. Hij geeft blijk op de hoogte te zijn van gezondheidsrisico's en neemt preventieve maatregelen.

2. Creërend vermogen

<i>De student geeft vanuit een eigen artistieke visie en doelstelling vorm aan een muzikale uiting.</i>		
	Bachelor	Master
1	De student ontwikkelt vanuit een artistiek concept muzikale producten en/of stelt vanuit dit concept programma's samen.	De student ontwikkelt zelfstandig en op een hoog professioneel niveau muzikale producten vanuit een eigen artistiek concept en/of stelt vanuit dit concept programma's samen.
2	De student toont creativiteit in repertoirekeuze, samenstelling van programma's, arrangementen, composities en/of producties, in uitvoering en in muzikale oplossingen.	De student toont een verdergaande creativiteit in repertoirekeuze, samenstelling van programma's, arrangementen, composities en/of producties, in uitvoering en in muzikale oplossingen.
3		De student hanteert onderzoeksmethoden om zijn werk in artistieke zin te ontwikkelen en te verdiepen.
4	De student ontwikkelt een artistieke visie en draagt deze uit.	De student toont een muzikaal-artistieke persoonlijkheid
5	De student stelt zich als speler dan wel maker in dienst van het muzikaal artistieke product en de realisatie daarvan.	De student stelt zijn muzikaal-artistieke persoonlijkheid en vaardigheden in dienst van en in de context van een groter geheel.
6	De student draagt als speler op een inspirerende manier bij aan de totstandkoming van een muzikaal product	De student realiseert als initiator een muzikaal project.

3. Omgevingsgerichtheid

<i>De student signaleert ontwikkelingen in de (inter)nationale beroepspraktijk en samenleving en positioneert zichzelf en zijn werk ten opzichte hiervan.</i>		
	Bachelor	Master
1	De student is op de hoogte van ontwikkelingen in het vakgebied en het werkveld. De student laat zien hoe hij dit integreert in zijn professioneel handelen en inzet ten dienste van de eigen beroepspraktijk.	De student is op de hoogte van ontwikkelingen in het vakgebied, het werkveld en in de samenleving. De student laat zien hoe hij dit integreert in zijn professioneel handelen en inzet ten dienste van de eigen beroepspraktijk en de samenleving.
2	De student signaleert kansen in de samenleving en vertaalt deze naar concrete acties. Hij durft daarbij risico's te nemen en profileert zichzelf met zijn producten of activiteiten.	De student signaleert kansen in de samenleving en vertaalt deze naar concrete acties. Hij durft daarbij risico's te nemen en profileert zichzelf met zijn producten of activiteiten.
3	De student toont inzicht in het functioneren en de organisatie van de (inter)nationale muziekmarkt. Hiertoe beheerst hij kennis van muziekmarketing en -productie, geldstromen en verdienmodellen en past dit toe om zich te positioneren in het werkveld.	De student toont inzicht in het functioneren en de organisatie van de (inter)nationale muziekmarkt. Hiertoe beheerst hij kennis van muziekmarketing en -productie, geldstromen en verdienmodellen en past dit toe om zich te positioneren in het werkveld.

4	De student participeert in het werkveld/culturele leven en treedt in contact met peers, andere musici, publiek, pers en (potentiële) opdrachtgevers.	De student participeert in het werkveld/culturele leven en treedt in contact met peers, andere musici, publiek, pers en (potentiële) opdrachtgevers.
5	De student toont zich ondernemend en is in staat opdrachten en werk te verwerven.	De student toont zich ondernemend en is in staat opdrachten en werk te verwerven.
6	De student is op de hoogte van ontwikkelingen op het gebied van technologie en de wijze waarop technologie het muzikale werkveld beïnvloedt. De student beschikt over relevante kennis en vaardigheden en past deze toe in een muziek-specifieke context.	De student is op de hoogte van ontwikkelingen op het gebied van technologie en de wijze waarop technologie het muzikale werkveld beïnvloedt. De student beschikt over relevante kennis en vaardigheden en past deze toe in een muziek-specifieke context.

4. Vermogen tot onderzoek en ontwikkeling

	<i>De student evalueert de eigen artistieke prestaties en gebruikt hiervoor reflectie en onderzoek op de ontwikkeling van de eigen identiteit, het eigen handelen en werken inclusief dat van anderen om zo die artistieke prestatie voortdurend te verbeteren.</i>	<i>De student evalueert permanent de eigen artistieke prestaties op basis van zelf geïnitieerd onderzoek en reflectie over de eigen identiteit, het handelen en werken met als doel om deze prestatie te verbeteren en tegelijkertijd bij te dragen aan vernieuwing van het vakgebied.</i>
	Bachelor	Master
1	De student stelt kritische vragen en staat open voor vragen van anderen.	De student stelt kritische vragen en staat open voor vragen van anderen.
2	De student reflecteert op de eigen aannames, voorkeuren, sterktes en zwaktes en overziet de implicaties hiervan voor zijn ontwikkeling.	De student reflecteert op de eigen aannames, voorkeuren, sterktes en zwaktes en overziet de implicaties hiervan voor zijn ontwikkeling en beroepsmogelijkheden.
3	De student reflecteert op de eigen werkwijze en overziet hierdoor implicaties van keuzes en beslissingen en kan deze achteraf verantwoorden.	De student reflecteert op de eigen werkwijze en overziet hierdoor implicaties van keuzes en beslissingen en kan deze achteraf verantwoorden, tegenover zowel vakgenoten als mensen buiten het vakgebied.
4	De student geeft een onderbouwd oordeel over de artistieke waarde van zijn eigen werk en dat van anderen en over de congruentie ervan met zijn intenties.	De student geeft een onderbouwd oordeel over de artistieke waarde van zijn eigen werk en dat van anderen en over de congruentie ervan met zijn intenties.
5	De student verzamelt, analyseert en interpreteert zelfstandig voor zijn vakgebied relevante kennis en informatie.	De student verzamelt, analyseert en interpreteert zelfstandig voor zijn vakgebied relevante kennis en informatie en draagt middels eigen onderzoek bij aan de ontwikkeling van nieuw bronmateriaal.
6	De student doet op gestructureerde wijze onderzoek naar vraagstukken die direct zijn gerelateerd aan het eigen vakgebied.	De student doet op gestructureerde wijze onderzoek naar vraagstukken die direct of indirect zijn gerelateerd aan het eigen vakgebied.
7	De student zet kennis, inzichten en vaardigheden, opgedaan uit reflectie, feedback en onderzoek in ten voordele van de verdere ontwikkelingen van zijn werk en beroepspositie.	De student organiseert pro-actief zijn eigen input in de vorm van reflectie, feedback en onderzoek en zet hieruit opgedane kennis, inzicht en vaardigheden in ten voordele van de verdere ontwikkelingen van zijn werk en beroepspositie en het vakgebied.

8	De student verkent en herkent vernieuwingen in het vakgebied en experimenteert hiermee.	De student verkent en herkent vernieuwingen in het vakgebied, experimenteert hiermee en brengt zelfstandig innovaties tot stand.
---	---	--

5. Communicatief vermogen

<i>De student interacteert effectief binnen uiteenlopende beroepscontexten en zet hierbij passende communicatievormen en -middelen in.</i>		
	Bachelor	Master
1	De student presenteert zichzelf en zijn werk, individueel en/of collectief, op een wijze die passend is voor het gepresenteerde en het beoogde publiek.	De student presenteert zichzelf en zijn werk, individueel en/of collectief, op een wijze die passend is voor het gepresenteerde en het beoogde publiek.
2	De student draagt in een samenwerkingsverband actief en aantoonbaar bij aan het artistieke proces en de totstandkoming van artistieke producten.	De student draagt vanuit de eigen discipline actief en aantoonbaar bij aan multi- en/of interdisciplinaire samenwerkingsverbanden.
3	De student werkt samen in qua samenstelling en stijl gevarieerde ensembles dan wel creatieve projecten van verschillende omvang en gerichtheid.	De student geeft leiding aan creatieve processen, projecten en/of samenwerkingsverbanden.
4	De student is zich bewust van de eigen identiteit en kwaliteiten en zet deze binnen een samenwerkingsverband op effectieve wijze in.	De student toont vaardigheden en initiatief in teamwork, onderhandelen en organisatie.
5	De student verwoordt (artistieke) keuzes mondeling en schriftelijk op een heldere en gestructureerde manier middels correct taalgebruik.	De student zet mondelinge, schriftelijke en digitale vaardigheden in om eigen werk, werkwijze, visie en resultaten van onderzoek overtuigend en effectief over te brengen aan professionals en publiek.
6	De student geeft en ontvangt feedback en zet dit in als middel om zichzelf te ontwikkelen en anderen daartoe aan te zetten.	De student gaat strategisch en respectvol om met de verschillende rollen, verantwoordelijkheden, belangen en kwaliteiten in een samenwerkingsverband.
7	De student demonstreert effectieve interculturele communicatievaardigheden.	De student demonstreert effectieve interculturele communicatievaardigheden.

6. Organiserend vermogen

<i>De student geeft werksituaties en netwerken duurzaam vorm waardoor hij (zijn) ambities kan verwezenlijken.</i>		
	Bachelor	Master
1	De student stelt realistische doelen, plant en werkt planmatig.	De student stelt realistische doelen, plant en werkt planmatig.
2	De student beschikt over voldoende zakelijke, organisatorische en administratieve kennis en vaardigheden en treft professionele voorzieningen om zijn beroepspraktijk te realiseren en te continueren.	De student beschikt over voldoende zakelijke, organisatorische en administratieve kennis en vaardigheden en treft professionele voorzieningen om zijn beroepspraktijk te realiseren en te continueren.
3	De student organiseert werkprocessen in onderlinge samenhang en zoekt daarbij een adequate balans tussen artistieke, zakelijke en voorwaardenscheppende activiteiten.	De student organiseert werkprocessen in onderlinge samenhang en zoekt daarbij een adequate balans tussen artistieke, zakelijke en voorwaardenscheppende activiteiten.
4	De student onderhoudt duurzame professionele netwerken en contacten en versterkt daarmee eigen activiteiten en die van anderen.	De student onderhoudt duurzame professionele netwerken en contacten en versterkt daarmee eigen activiteiten en die van anderen.
5	De student speelt in op veranderende situaties en omstandigheden en draagt bij aan het oplossen van diverse, contextgerelateerde problemen.	De student speelt in op veranderende situaties en omstandigheden en draagt bij aan het oplossen en beantwoorden van complexe, contextgerelateerde problemen en vraagstukken.
6	De student is op de hoogte van relevante randvoorwaarden en gaat daar adequaat mee om.	De student is op de hoogte van relevante randvoorwaarden en gaat daar adequaat mee om.

7. Didactisch vermogen

<i>De student maakt gebruik van de eigen muzikale kennis en vaardigheden om de muzikale ontwikkeling of prestaties van anderen te faciliteren.</i>	
	Bachelor
1	De student formuleert op basis van zijn kennis en vaardigheden doelen voor ontwikkeling of prestaties in samenspraak met de betrokkene(n).
2	De student zet verschillende, op de behoefte en leerstijl van de betrokkene gerichte didactische methoden, middelen en materialen in bij het ontwikkelen en uitvoeren van muzikale leersituaties en/of -trajecten.
3	De student signaleert, beoordeelt en evalueert het leereffect bij de betrokkene(n) van ontworpen en uitgevoerde educatieve situaties of trajecten.

4.2. Verwijzing competenties naar het European Qualification Framework (EQF), het Nederlands Kwalificatiekader (NLQF), de hbo-standaarden en de Polifonia/Dublin descriptors

		Competenties Muziek						
		Ambachtelijk vermogen	Creërend vermogen	Omgevingsgerichtheid	Vermogen tot onderzoek en ontwikkeling	Communicatief vermogen	Organiserend vermogen	Didactisch vermogen
EQF European Qualification Framework								
Kennis		X					X	X
Vaardigheden		X	X	X	X	X		X
Verantwoordelijkheid en zelfstandigheid					X		X	
NLQF Nederlands Kwalificatiekader								
Context				X				
Kennis		X					X	X
Vaardigheden								
	<i>Toepassen van kennis</i>		X		X			
	<i>Probleemoplossende vaardigheden</i>				X		X	
	<i>Leer- en ontwikkelvaardigheden</i>				X			
	<i>Informatievaardigheden</i>	X				X		
	<i>Communicatievaardigheden</i>					X		X
Verantwoordelijkheid en zelfstandigheid							X	
Polifonia/Dublin Descriptors								
Kennis en inzicht		X					X	X
Toepassen kennis en inzicht			X	X				
Oordeelsvorming					X			
Communicatie						X		X
Leervaardigheden		X			X			
HBO standaard bachelor								
gedegen theoretische basis		X					X	X
onderzoekend vermogen					X			
professioneel vakmanschap			X			X		
verantwoordelijke professional				X				
HBO standaard master								
praktijktheoretische verdieping en/of -verbreding		X					X	
praktijkgericht onderzoek					X			
hoger niveau professioneel vakmanschap		X	X					
senior-niveau verantwoordelijk professional				X		X		

4.3. Thema's verwerkt in de competenties/gedragindicatoren

In dit schema is zichtbaar waar de thema's die vanuit de beroepspraktijk zijn benadrukt, zijn verwerkt in de competentieset. Gemeenschappelijk thema	Verwerkt in
Ambachtelijke kwaliteit	Competentie 1 alle indicatoren
Het toegenomen belang van ondernemendheid	Competentie 3, 3.1 t/m 3.5 Competentie 6, 6.2, 6.4 en 6.6
Communicatie en presentatie: het ontwikkelen van concepten en programmering	Competentie 2, 2.1 t/m 2.4 Competentie 5, 5.1, 5.5
Onderzoekend vermogen en innovatie	Competentie 4, alle indicatoren
Educatie en overdracht, zowel binnen- als buitenschools	Competentie 7, alle indicatoren
Een grotere rol van technologie zowel bij het musiceren zelf als bij de verspreiding van muziek	Competentie 3, 3.6 Competentie 6, 6.6
Internationale dimensie	Competentie 3, 3.1 t/m 3.4 Competentie 5 5.7
Multi- en interdisciplinariteit, het wederzijds	Competentie 2, 2.1 en 2.4

beïnvloeden en het vervagen van de grenzen tussen kunstdisciplines	Competentie 3, 3.4 Competentie 5, 5.3, 5.4, 5.7
--	--

5. Verantwoording

Met het oog op de toenemende profilering van de muziekvakopleidingen achtte het netwerk Muziek directe betrokkenheid en inbreng van alle muziekvakopleidingen van belang, zowel onderwijsinhoudelijk, als vanuit kwaliteitszorg.

Daarom is er een werkgroep samengesteld met vertegenwoordigers van alle muziekvakopleidingen. Deze werkgroep heeft onder leiding van een externe profielredacteur in zeven sessies een actieve bijdrage geleverd aan de herziening van het opleidingsprofiel. Dat was in het voorjaar van 2016. Namens het Netwerk heeft een stuurgroep toegezien op het traject van actualisering.

Tijdens de werksessies is een gestructureerde werkwijze gehanteerd. Eerst zijn de uitgangspunten voor inhoud en structuur van het profiel uitgewerkt. Daarbij is gekozen om niet meer met domeinen of uitstroomprofielen te werken. Deze blijken in de praktijk niet goed te werken en onvoldoende recht te doen aan de verscheidenheid binnen de muziekpraktijk zoals die zich ontwikkelt. Geconstateerd is dat de vermogens in combinatie met een beperkte en actief geformuleerde set gedragsindicatoren wel relevant zijn.

Gekozen is voor een opleidingsprofiel dat voldoende ruimte biedt voor invulling op instellingsniveau. Tegelijkertijd heeft de werkgroep ervoor gewaakt geen verzameling nietszeggende containerbegrippen op te stellen, maar teksten te leveren die voor studenten en docenten direct toepasbaar zijn.

Meerdere acties ondernomen

Om input vanuit het werkveld te krijgen zijn meerdere acties ondernomen. Door de Federatie Cultuur is een geactualiseerd beroepsprofiel opgesteld. Vanuit de muziekvakopleidingen zijn op basis van informatie uit de eigen werkveldcommissies de relevante trends benoemd. Vervolgens zijn de oude kwalificaties beschouwd op hun bruikbaarheid. Vanuit het beroepsprofiel en de eigen trendanalyse zijn de trends gegroepeerd en is een set met actuele thema's opgesteld.

Deze set is gelegd naast de oude kwalificaties en de learning outcomes in het AEC-document *Reference Points for the Design and Delivery of Degree Programmes in Music*. Op basis van deze confrontatie is een zevental ruwe competenties opgesteld.

Deze zeven competenties zijn vervolgens door de werkgroep in meerdere rondes verder uitgewerkt en van gedragsindicatoren voorzien. Er is voor gekozen om met gedragsindicatoren te werken die waarneembaar – en dus toetsbaar - zijn. In deze fase heeft ook afstemming met de Dublin descriptoren en het Nederlandse kwalificatiestelsel plaatsgevonden. Er is gekozen om waar mogelijk met generieke formuleringen voor bachelor en master te werken en de differentiatie tussen deze niveaus vooral op indicatorniveau uit te werken.

Een van de meest pregnante keuzes was om ondernemendheid niet als een aparte competentie te benoemen, maar als onderdeel van andere competenties uit te werken. Educatie komt op basis van de uitgevoerde trendanalyse als basisvermogen in de bachelor. Een ander significant

verschil ten opzichte van het vorige profiel is dat communicatie, innovatie en ondernemerschap als zelfstandige competentie zijn vervallen en zijn vervangen door bredere generieke vermogens.

Tijdens deze fase is het resultaat vergeleken en afgestemd met de learning outcomes van het AEC, het Beroepsprofiel Muziek en opleidingsprofiel Beeldende kunst en vormgeving (2014) en de conceptprofielen van Theater en Dans.

Wat betreft de AEC-outcomes blijken vooral de skills-based outcomes bruikbaar om het artistiek-ambachtelijk vermogen te omschrijven. De werkgroep heeft ervoor gekozen om onderzoekend vermogen en omgevingsgerichtheid als vermogen te omschrijven en niet als kennis zoals de AEC dat doet. De generic outcomes van de AEC zijn verwerkt in generieke vermogens. Hiermee kent het opleidingsprofiel een duidelijke relatie met het internationale referentiekader van de learning outcomes van het AEC. De analyse van de ontwikkelingen binnen de Nederlandse beroepspraktijk heeft geleid tot een Nederlands opleidingsprofiel binnen de internationale dimensie.

Het concept-opleidingsprofiel is voorgelegd aan het Netwerk Muziek. Hierna is het opleidingsprofiel ter validatie voorgelegd aan vertegenwoordigers van het beroepenveld en de werkveldcommissies van de instellingen. De feedback die hieruit voortkwam heeft bijgedragen aan het beroepsprofiel; de adviezen en waarnemingen zijn verwerkt en terug te vinden in het opleidingsprofiel.

Het Netwerk Muziek is voornemens om in de komende jaren structureel in contact te blijven met vertegenwoordigers van het werkveld om de opleidingsprofielen actueel en relevant te houden. Dit gebeurt op opleidingsniveau door regelmatige bespreking ervan met werkveldcommissies en commissies van advies. Het netwerk muziek is daarnaast voornemens om na een redelijke termijn na de implementatie van het nieuwe opleidingsprofiel een bijeenkomst met het werkveld te organiseren voor de herijking van het profiel.

5.1. Bronnen

Association Européenne des Conservatoires (AEC), Tuning Educational Structures in Europe: Reference Points for the Design and Delivery of Degree Programmes in Music, 2011.

Federatie Cultuur, Beroepsprofiel Muziek, 2016

HBO-raad, Standaard masteropleidingen hogescholen, maart 2012

Kwaliteit als opdracht <http://www.vereniginghogescholen.nl/kennisbank/vereniging-hogescholen/artikelen/kwaliteit-als-opdracht>

Ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschappen en Ministerie van Economische Zaken, Designing a country, De creatieve industrie in Nederland, 2014

Nederlandse Vereniging voor Muziektherapie (NVVMT) <http://www.nvvmt.nl/>

Netwerk Muziek HBO-Raad (Nederlandse Conservatoria), Op weg naar 2020 (position paper), 2009

Netwerk Muziek, Opleidingsprofiel Muziek, oktober 2002

Nederlands Qualification Framework (NLQF), 2009

Overleg Beeldende Kunsten, Mondriaan Fonds, Het Nieuwe Instituut, Beroepsprofiel en opleidingsprofielen beeldende kunst en vormgeving, december 2014

B. van Rosmalen e.a., Profiel van de sector muziek. Beroepsprofielen en startkwalificaties, mei 1999

SER en Raad voor Cultuur, Verkenning arbeidsmarkt culturele sector, 2016)

Vereniging Hogescholen, Onderscheiden, verbinden, vernieuwen. De toekomst van het kunstonderwijs, Advies van de commissie-Dijkgraaf voor een sectorplan kunstonderwijs, mei 2010

6. Colofon

Opleidingsprofiel Muziek 2017

In opdracht van Netwerk Muziek

www.vereniginghogescholen.nl

Samenstelling werkgroep Herziening Opleidingsprofiel Muziek:

Quinten Bunschoten, Qultura Management & kwaliteit (projectleider)
Michel Dispa, Conservatorium van Amsterdam
Jeroen Katier, ArtEZ Conservatorium
Jeroen Koster, Conservatorium Utrecht
Josien Mennen, Conservatorium Maastricht
Martin Prchal/Eleonoor Tchernoff, Koninklijk Conservatorium Den Haag
Rob van der Sande, Conservatorium Inholland Haarlem en Fontys FHK Muziek Tilburg
Hendrik Jan Vermeulen, Prins Claus Conservatorium Groningen
Renske Wassink, Codarts Rotterdam

Samenstelling Stuurgroep Herziening Opleidingsprofiel Muziek:

Jos Schillings
Frans Koevoets
Fons Schneijderberg

Eindredactie: Quinten Bunschoten/Jan Daalman/Elisabeth Groot